

64/54

СРПСКА СТРАЖНИКА
ЗАШТИТА
ИЗДАВАЧКА
880

ДРАГАЧЕВСКИ ТРУБЕ

БРОЈ 18. ЦЕНА 150 ДИН.
ГУЧА, 21—23. АВГУСТ 1977

ТРУБЕ У СЛАВУ ВУКА

У првој половини јула ове године на Универзитету у Лондону одржан је научни скуп Вуку у част. На њему су били окупили тридесет седам научника из Велике Британије, САД, Савезне Републике Немачке, Финске, Мађарске, разних земаља Африке и Југославије. Са великим поштовањем говорили се о Вуковом раду и његовом делу. У исто време била је отворена и изложба Вукових дела у Краљевској библиотеци Британског музеја. Посебну важност изазвала је збирка песама на којој се налази Вукова посвета Џону Баурингу, који је међу првима почео преводити наше народно неписмито на енглески језик.

Такве скупове и изложбе организовале су и високе научне установе у Москви, Ленинграду, Бечу, Берлину, Гетингену, Варшави, Кракову, Прагу, Будапешти, Ниојреку, а многи другачи центрима културе широм света. До краја ове године Вукову јединаци обележје све земаље света — чланцие Уједињених нација.

То нас чини гордима. Испуњава нас поносом. Тиме се још једном потврђује да нас Вук није само увео у светске трбухе науке и културе, него нас и данас води кроз њих. Вероватно и писмо очекивали да ће се Вуку и његовом делу прилазити са великим поштовањем када је 1985. године Генерална конференција УНЕСКО-а у Софији прогласила Резолуцију којом се ове године Вукова годишнина проглашава значајном за светску науку и културу.

Вуково дело је дубоко хуманистичко и револуционарно. За нас је толико значајно да историју наше културе можемо мерити на период до Вука и период од Вука. Постојеће је чврст темељ и основица свега онога што смо у култури до сада изградили. Вук је рјешавао са свим околним приликама које су се јавиле различитим адукцијом. Он је, широм путаке културе и науке. Умислио је да је сваком народу да и избор, гаранција за његов остваривање и даљи развој, у сваком раду, језик који њега разуме — који је у народу и настан. О томе Вук каже: „Језик је хранитељ народа. Докле живи језик, докле га љубимо и поштујемо, њим говоримо и пишемо, проналазимо га, умножавамо и унапређујемо; докле живи и народ, може се међу њима разумјети и умов сједињавати; не предлаже сеју други, не постоји.“ Зато је поновљено и будућу борбу против њих неспашавајућих које су измислили, и њиме се користили разни учени људи тога времена. За њих је народни језик био прост и говедарски. Ти учени људи употребљавали су „славајонски“ језик који нико у народу није знао нити се њиме могло користити. Том вештачком језику Вук је супротно живи језик пророга народа. Борба је дуго трајала и Вук је из ње изашао као победник. Вршећи тако реформу језика, он је извршио и реформу правописа, стварајући најсавременији азбучни на свету; један језик, једно слово.

Потврду и највишију основицу на своје реформе Вук је тражио, и налазио, у изворном народном стваралаштву, пуном вековног искуства, и зато га је читавог живота употребљавао. Никадје даљине ни врели, па ни хрома вода, нису га у томе могли спречити. То сакупљено благо и данас нам служи као основа нашег говорног и књижевног језика. У свим приликама када на нас наду покладе туге речи и израза, ружних и јерузмалских зованина, праћемо се народном стваралаштву и у њему налазимо сигурна ушоршта за одбрану и заштиту. То морамо чинити и данас да се одбраном од свега страног, ружног и верузмалског чиме нас немилосрдно засипају радио, телевизија, штампа, администрација, форуми па и школски програми и убишени. Народ, радио човек, се једном у поноћ Вука изборно за свој језик, ко ће му данас по ноћ — не знамо!

Вуково револуционарно дело најзначајније је за наш народ и наше говорно подриче, али је исто тако значајно за друге наше народе као и народе Балкана, Европе па и света. Ми још не знамо какве су похвале дашњих научника извршили о Вуку и његовом делу, али знамо, и то са поносом истичемо, шта су о њему рекли највећи умови XIX века. Познати ма је што је о томе говорио и писао Вуков људски пријатељ и учитељ Јернеј Копитар и његови саборци и следбеници: Његош, Ђурановић и Ђура Даничић. Знамо и колико су Вука и његов рад уважавали: Гете, Грим, Мицкјевић, Чернишевски. Томасеј и низ других великана

европске културе. Интересантно је писмо у коме Његош пише Марку како уочи српски језик: „Радиом живо српски језик; песме које је сакупио Вук Стефановић Караџић, лакше схватамо него и један други словенски језик.“

За његов рад Вуку су још за живота биле ukazane многе почасне широм Европе. Године 1819. изабрао га је за свог члана Петроградско друштво љубитеља словенске књижевности. Академија наука у Петрограду му 1820. године додељује сребру медаљу. После три године, 1823, Краковско учено друштво бира га за свог члана. Исте године добија почасну докторску титулу Универзитета у Јени. Следеће, 1824. године, постаје члан Гетингенског ученог друштва. У мајине Вука академија наука одликује га златном медаљом. Године 1848. постаје дописни члан Бечке академије наука, 1850. Берлинске, а 1851. Петроградске. Био је члан многих уčenих и других друштава и лига, као што је Афричка лига у Паризу за борбу против ратова.

И док други народи Европе Вуку, за његов рад и дело, одају највиша признања, његов српски народ, како то код нас бива, о свему то се оглашује. Срби-Вук нису били схватили шта је, и уз клавне српске народне обичаје, остављајући сваку народску песама, приности, послова; први српски речник, прву српску граматик, први српски речник, превод Новог завета као и више етнографских списа бездари за историју, језик и обичаје Срба и Црногораца. Кроз њих је до и највернији и најпотпунији слику живота, обичаја и душевне својине нашег народа.

Наша обавеза према Вуку и његовом делу не би се смела свести само на то да их славишмо, него и да их следимо. Познато је да је Вук читавог живота радио: читао, разговарао, бележио — учио од других и друге учио. Све је учио изнад свега. Народне мудрости, искуства и језичко благо које је Вук забележио, и нама у настави оставио, никада неће застарети нити бити превазиђени. То су нама вредна која нас могу увек окретати и надахнути.

Све је посебно занимљиво и важно азбучно. Многи народи тропе огромна средства стварајући и афирмујући азбуку. Државне и устанке своје азбуке. Има народа који су у том пољу досаг учинили, али ни приближно колико Вук. А ми данас, нажалост, место да се поносимо таквом азбучном и да је чувамо као највећу драгоценост, занемарујемо је на сваком кораку. Ако нешто мисли да је то одрицање наш пут у интернационализам и европску културу — много грешни. За пре мислим да је то само јавне наше културе. Неотрајан функционисање латинице, ипак се морамо запитати: зашто нестане ћирилица?

Оно што Вук није стигао да забележи по Драгачево, учинио су бројни његови следбеници. Драгачево је у том погледу најистражнији крај у нашој земљи. До сада је сакупљено, и објављено у више књига, преко хиљаду песама и мелографских записа, прича, бајки, легенди, бајалица, здравца и пословица из ризнице стваралаштва народа овога краја. Исто толико је сакупљено и објављено и штафара са крајугања и надгробних споменика. Овај број велике културне манифестације. Распевано Драгачево, сабор туба и сабор трубача. То манифестације нису само гомаре, већ и светковине народног духа и културе. Тако је било од оснивања ових манифестација, тако је и данас, а тако ће бити и у будућности. На њима се одувек Вукујемо име славио и његово дело следимо.

Радује нас што се број истраживача и записивача из године у годину повећава.

Тако је Драгачево постало познато по разноврсним облицима народног стваралаштва. Оно га чува, штити и поддржава. Чини то и бројни велике културне манифестације. Распевано Драгачево, сабор туба и сабор трубача. То манифестације нису само гомаре, већ и светковине народног духа и културе. Тако је било од оснивања ових манифестација, тако је и данас, а тако ће бити и у будућности. На њима се одувек Вукујемо име славио и његово дело следимо.

А када се огласе трубе и на овом, двадесет седмом Сабору, што хиљада посетилаца и хиљаду учесника програма славише име ВУКА.

Нинка - Никола Стојћ

ТУРИСТИЧКА КАРТА ДРАГАЧЕВА

ПОЧЕТНИ РЕЗУЛТАТИ

Туристички савез општине Лучани покренуо је вредну иницијативу, штампане туристичке карте Драгачева. Иницијатива је наишла на подршку привреде и друштвено-политичких организација општине, као и јединог броја Драгачеваца који живе у другим местима, а нарочито Геолоског завода СР Словеније и у Љубљани.

као и симпатичан ликовни рабава.

Рабава је у размери 1 : 50.000, и имаће широку примену: у саобраћају, образовану, полиопривреду, шумарству, просторном уређењу, туризму, у геолозији, статistici, народној одобрбу, па рачна петаржама и пројектованиа и многе друге потребе.

У четвртак, 20. августа, у предвечерје почетка 27. Дрзачаског сабора тубрца, у Гучи ће се одржати редовна годишња Скупштина Друштва за заштиту и очување лепота Гуче и околине. Биће то прилика да се сагледају резултати једногодишњег постојања Друштва и да се утврде наредни задаци. Тим поводом, Милић Бугаршић, председник Друштва нама је рекао:

— Не можемо се похвалити неким великим резултатима, али, можемо бити узвиком и задовољни. Друштво постоји, има свој Правилник, печат, жири-чарти, листице се број његових чланова како оду, у Драгачеву, тако и међу Драгачевцима у Београду и другим местима широм Југославије, који су заинтересовани за циље и акције које Друштво воли.

Са задовољством могу рећи да смо наишли на разумелане и Скупштини шлти не и Лучанима и у неколико већих месних заједница које су обилно члановима. Друштво обира и тамо разговарали. Исполена је, наизам, спремноста да се и у другим местима у Драгачеву оснују оваква друштва граваца.

Једна од значајних акција било је штампање алета Друштва свим грађанима на подручју Драгачева о бриси и настојањима да се очува здравна животна средина, да

Осим тога предложено је да се у близини саборног места подигне јавни WC са плетивим санитарним уређајима, који би био коришћен и у

лаше Сабора, али и у време одржања спортских приредби на стациону „Драгачева“.

П. Р.

ПРОГЛАС ДРУШТВА ЗА ЗАШТИТУ И ОЧУВАЊЕ ЛЕПОТА ГУЧЕ И ОКОЛИНЕ

БЕЈЦИНА и њене притоке, као и друге наше реке заједно са шумовитим брењима, животношћу водне, зеленим долинама и вођањима на осушцима странама, одвек су били понос Драгачева. Све приходе лепоте и чист ваздух нису досегама представљали наше највеће природно благо које морамо чувати ради нашег здравља и здравља и среће наших потомака. Поред других значајности Драгачева су и његове вредности које можемо да поцинимо постојношћу са стране.

ДРАГАЧЕВЦИ!

Јесте ли се упитали зашто у вашој реци нема више школца и ракова, зашто је све мање крушка, клевова и друге плезентне рибе, зашто се јавио депа све мање куњају у реци, зашто јавио стока перадо није вода постога?

Рецим, користи су зарасла у коров и грале на којима живе ружки предмети од пластике и пражавих врста и пува су заравали металних предмета, стакла, па и утицају на здравље људи, трују ваздух, земљу и воду и руже нашу околину.

Општи напредак и пораст материјалних добара, развој индустрије и полиопривреде, изградња све гуђињих насеља поред токова река, као и повољна, а нарочито употреба пластичне амбалаже и хемикалија, међу којима има и опасних отрова, угрожавају све наше животије и здравље људи, трују ваздух, земљу и воду и руже нашу околину.

ГРАЂАНИ ГУЧЕ И ОКОЛИНЕ!

Ово стање морамо променити ангажовањем свих друштвених чинилаца: санитаријаша и комуналних служби, школа, организација удруженог рада, месних заједница, организација, посебно пионирских и омладинских, долачких и риболовних друштва, као и свих домаћинстава и у варошанима и на селу.

У савременом условима живљења неопходно је да свако домаћинство обезбеди:

— пре свега, здраву и редовно контролисану пићају воду;

— Домаћинства која нису узасељена у градску канализацију морају имати септичку јаму или дубоко ископане клозете према важећим техничким прописима;

— огралан простор за депоновање смећа и свих врста отпадака и ствари које се не могу сагорети;

— Посебно јаме у којима ће се смалати предмети од пластике, хартије и друге сагорљиве материјалија;

— полиопривредна домаћинства треба да одвоје и ограле економско од кућног доприноса, као и да изграде простор од одговарајуће материјалија за депоновање стајеког ђубрива;

— Властима посуда који излазе на реке треба редовно да крпе, чисте и одржавају обале река, како би омогућили несметан проток воде и приступ стаци и ваздуха рекама.

Организације удруженог рада, у циљу заштите здравља својих радника и грађана, дужне су да трагају, у складу са прописима, заштите и ванканизације отпадних вода, депоновања отпадака и смећа, а посебно материјалија опасних по здравље људи, да уредне и опнемене своје радне просторе и просторе у свом кругу.

Месне заједнице и друге друштвене организације су дужне да у својим годишњим програмима рада предвиде средства и планирају активности за уређење и очување здравље животне средине и природних лепота. Иницијативе, санитаријаша и комуналне службе морају свој депо носта одговорно и савесно обављати.

ГРАЂАНИ И ОМЛАДИНО!

Учинио све да наше Драгачево, Бејцина и њене притоке, смећа и поља и реке намама буду заштитени од оних који их несавесно загађују и уништавају њихове природне лепоте, за наш здравље и лепши живот. То је обавеза према нама и нашем потомаку.

Највиши терет израде овако значајне публикације поднели су Општинска геолошка управа у Гучи и Туристички савез општине. Један од аутора карте и носилац читавог посла, Радоаас Кузмановић, директор Општинске геолошке управе, каже:

— Туристичка карта Драгачева је штампана на картографско- топографској основи (рељеф) у осам боја и нијанси, на коју су налете месне заједнице, насеља, путеве, реке, све туристичко-привредне објекте као и сви објекти и места које могу бити интересантни за посетиоце овог подручја. Јесте ли ствара се слика о природном и туристичком вредности Драгачева. Уа то, карта садржи и текст привредно — информативног карактера, „личну карту“ Драгачева штампану на енглеском и немачком језику,

Комплетна картографско- топографска обрада и штампана поверени су Геолоском заводу СР Словеније у Љубљани, са којима, иначе, Општинска геолошка управа у Гучи има веома добре пословне односе. Да карта изгледа светлост дана, посебно је се ангажовали Руди Захариа, директор, и Вили Кос, руковођилац Одељења картографије љубљанског завода. Колико је пошато, ово је у СР Србији прва карта овакве врсте.

Долајају на крају — карта ће бити штампана у 10.000 примерака, а јавности је први пут представљена у Београду, 14. августа, у оквиру туристичко-забавне приредбе „Драгачево — Београд“ на Тргу Републике. Друго представљање обавиће се у Гучи, на почетку 27. Драгаческог сабора тубрца, у Дому културе у 18 часова.

П. Р.

НОВО ЛИЦЕ ВАРОШИЦЕ

НАЧЕЛСТВО У НОВОМ РУХУ

Они који у Гучу долазе Једном годишње, у дане Драгаческог сабора тубрца, у центру варошине одмах ће уочити зграда које ласки складом нијанца и боја. То је зграда некадашњег средњовековног намештава, подигнута 1876. године. Данас су у њој смештени самоуслуга и салон намештаја Трговинске радне организације „Дрва“.

По речима архитекте Благоте Пешња (1955), који је, прикључивши материјал за спешнијастички рад под називом „Гуча — грађалско наслеђе“, урадио и пројекат за реконструкцију, зграда намештава чини прелаз архитектуре оријентално на наш начин скханог завадичког стила. Изражава тежњу ка еверензацији начина живота у Србији овог времена.

ЖИРОРАЧУН

За оне који својим повољним приликама желе да помогну плезентне нишле и акције Друштва за заштиту и очување лепота Гуче и околине, новац могу да упуте на жиро-рачуни број: 61302-68-9555. Друштво се уплате захваљује.

се подрже све акције које напредје да драгаческим водоцима, посебно Бељцима, понаше чистоту, свежину и лепоту.

Захваљујући просветним радницима, крајем школске године одржавају се предавања о заштити животне средине.

Има, међутим, и неразумелана и отпорна, погрешно схватана да ће се у природи одржати неки други. Мишља да је најбитније да код самих грађана пројект свест да су они ти који су најодговорнији за чисту здраву и тиме и лепу животну средину. Да, шитителне себне штите своје, постојано од загађања, болести, уништења.

Председник Бугаршић нас је упознао и са једном конкретном акцијом Друштва. Наиме, крајем јула, Скупштина Месне заједнице Гуча и Скупштина Драгаческог сабора тубрца упућено је писмо са иницијативом да се, због познате ситуације око снабдевања Гуче пићајом водом, размотри могућност постављања једне или две чесме у варошници са здравом пићајом водом са одговарајућом извором. Поход основне, чесма би могла да има и естетску вредност у варошници.

Предраг Раошић

Трубачи, огласите Драгачеву да више немамо Јована!

Још нам је у сећању како је одјекнула смрт професора Милодрата А. Василевског, најцељенијег музиколога и једног од оснивача Сабора трубаца у Гучи. Велики губитак су тада осетили наше трубаство и наша традиционална култура. Исто тако је још један такав изгубљен не само Чачку и Драгачеву, него и шире на подручју Србије, симфонијског музиколога, композитора и једног од стубова Сабора трубаца у Гучи.

Драголуб Јованшевић

професора Драголуба Јованшевића. Одиста је са њим отишао човек, музички педагог, етномузиколог, хорвођа,

— али немало овега описаног је пошло из педагошког живота. Био је школе проваљач и више наших врхунских музичких њумера и оперских певача (Радиша Бакочевић). Дириговао је хорovima први хор у ослобођеном Ужичу (1941), бачким зборницама, усмеравао музичке таленте, давао часове својим ученицима, компоновао и тиме стао у ред наших најразвитијих композитора (његове су композиције укључене за највећа национална славања и додaje се од великог значаја (Бачке часе у Крагујевцу), а исто тако са успехом водило хор Жичке енхармије и откривао таленте међу свештенством. Објавио је више радова и сарађивао у многим нашим листовима, часописима, годишњацима и зборницима, био врло активан сарадник „Чачког гласа“. Писао је и компоновао, оставио трага у раду на културној историји свог родног места, успешно радио на етнографским подухватима, учествовао у многим пројектима свога града и других наших врхунских научних институција (САНУ). Као обдарени писац испрепуног и таланог састава, имао је славу,

зичком животоу Чачка кроз његову историју.

Значајан културни радник и један изстрајнији музички радник је глас великог стваралца, па је скрећу на себе пажњу научне и културне јавности наше земље и наших информативних средстава, те делимично и радња, па смо га често виђали на сарајеву и слушајући преко радио гласа. Услед разноврсности и реског нивоа његова талента и његовог стваралаштва, био је драг свима који су га познавали. Због тога се о њему по дужи временски период и даље велика оцена рада његова од стране многих културних и научних радника. Он је свој живот посветио као жртву лепоти и традицији српског народа. Радио је у тању и ноћу, свагда уседлао, свагда је био тражен и омиљен, а то је, мора се признати, и велики напор. Он није доживео један гари зреничар чије „дремачије опису својима“. Схватио је поручку старог језовитског наставника глумичким пером при мечаљивој мањастрској светлости: „Свиши и посидиши интелектуална ружа светла и благаа словеса дожде не видиш с'мртин који!“ И писаво, радио, стварао у великој и безвремену, стаљно и свагда па се тиме одужио својој земљи, својој крви, српској култури, због чега је и добио високо друштво признање — ВУКОВО НАГРАДУ.

Но кад је у питању лично-стуб Драголуба Јованшевића, треба рећи још једну истину — то је био ЧОВЕК. Бисмо бисмо рекли све, па ипак, треба подвући да је то био даровит, мисловит човек, хуман, тиван карактер, истински пријатељ, добротворан, велике интелектуалне способности, у односима са младима диван човек и савремен — ето, то би отприлике била карактеристика овога доброга човека и јасног ових редова драге личности.

Због тога бих вупито предлоу његовом културном Чачку и Чачанима, свима представницима друштво-политичких организација да изнађу финансијске могућности како би се извршио СЕРАРАМ ДЕЛА Д. ЈОВАНШЕВИЋА. Сма трам да бисмо се тако једно могли одужити човеку који је нео свој живот посветио својој земљи и својој Чачку.

И нека ове годиње трубачки са Сабора, уместо звона са цркве у Гучи, разгласе по славном и јуначком Драгачеву и свима његовим житељима расути по њивама, пивадама, ћућницама, брзинама и долинама и свима зборницима у Гучи, да више нема међу нама професора Драголуба Јованшевића, који је био и остао да живи у нашим усудовима као светла и значајна личност.

прота Драгутин М. Боршевић

ПРОГРАМ 27. САБОРА ТРУБАЧА

ПЕТАК, 21. АВГУСТ

- У 08,00 сати:
Отварање шатри са драгачевским специјалитетима и здравце рано-саборана
- У 14,00 сати:
Отварање изложбе „Вук Караџић“ (поставка Народног музеја из Чачка) у просторијама Дома културе
- У 14,30 сати:
Отварање изложбе рукописног Драгачевске задруге жена „Рајка Боројевић“ из Доњег Дубца
- У 15,00 сати:
Отварање изложбе радова Занатлијске задруге „Драгачево“
- У 15,30 сати:
Отварање ликовних изложби — вајарских радова Богосава Живковића и његових ученика — слика ученика Јанка Брашића — слика уметника из Коваиче — слика уметника из Уздица — слика и вајарских радова чланова Удружења самоуких сликара и вајара Драгачева — вајарских радова Нике Николе Стојића
- У 17,00 сати:
Генерална проба завршне саборске приредбе „Са Овчара и Каблара“
- У 18,30 сати:
Јавно представљање Туристичке карте Драгачева и књига: „Атари истине“ — Р.М. Мариновића и „Споменик“ — В. Јањића
- У 20,00 сати:
У спомен Драголуба Јованшевића — свирају победници са претходних сабора

СУБОТА, 22. АВГУСТ

- У 07,00 сати:
Трубачка будилица
Здравца раносаборана
  - У 11,00 сати:
Музичка саборска надметања
  - У 13,00 сати:
Такмичење здравичара
  - У 16,00 сати:
Саборска поворка
Учествовају: трубачки оркестри који су се квалификовали за Сабор, фолклорне групе из Дубровника, Кинша, Леона, Чајетине, Драгачева и других крајева наше земље, песници са села свирачи на старим народним инструментима, мајстори старих заната.
  - У 17,00 сати:
Вуку у част — „Лепота се брани лепотом“ — смотри народног стваралаштва
  - У 18,30 сати:
Модна ревија Конфекција „Слога“ из Гуче
  - У 21,00 сати:
„Друге Тито, ми Ти се кунемо“ — свечана приредба посвећена 50. годишњици доласка друга Тита на чело Партије
- НЕДЕЉА, 23. АВГУСТ
- У 07,00 сати:
Трубачка будилица и здравца рано-саборана
  - Од 08,00 до 11,00 сати:
Избор најлепше народне ношње
  - У 11,00 сати:
Саборска поворка: учествовају трубачки оркестри, певачке и ширачке групе и друштва
  - У 11,30 сати:
Стара драгачевска свадба — импровизација
  - У 15,00 сати:
„Са Овчара и Каблара“ — завршна саборска приредба — такмичење трубаца

ЗАПИС ЗА СПОМЕНИК

Драголубу Јованшевићу

Побуде руке у вис.
За њима, као крилима,
одете и он.
У тај час замуконе хорони,
чувени оперски певачи
и оркестр на Сабору трубаца.
А кад схватише:
сепима се свога учитеља
смирно поклонили.
На расанку
са собом понеше
по белни
његовог великог срца.

Ника Никола Стојић

даровити замудбеник у наш народни месос и наше — трубаство. Цео свој живот је посветио раду на културним пословима, посебно који се тичу његовог занимања, његовог чачанског краја, Драгачева и дела западне Србије. Претежно музичар,

ха да битне одлике народног неситинства свога краја, па је уседлао и збирка народних песмама која је оцењена као посебно дело професора Д. Јованшевића, његов рад о на родном вегетабилном бојењу, расправа је од изузетног значаја и рад о хорском му-

1982. А СКА
1978. А ТРА
1948. А
1968. А 22 875

СРБИЈА
192000
92230

САНУ ДИПЛОМАТИЈЕ СРБСКОГ МИНИСТАРСТВА
МУЗИКЕ И КУЛТУРЕ

Последњи поздрав Сабору

ПРАЗНИК НАРОДНЕ МУЗИКЕ

Док је, на зеленој позорници поред Белице, пред око 80.000 људи, 200 трубаца, уз пуцавају прагнја, свирао мелодију партизанске песме „Са Ошваром и Кабларом“ суве су се, од одушевљења, сивале низ многа лица. Узбуђен слушањем саборске химне, Драган Тринковић из Битога, говорио је пријатељима: „Само због овог, већ нетајсни пут долазимо на Драгачевски сабор. Овако нешто, по мом дубоком уверењу, нигде у нашој земљи не може да се доживи“.

Договарало се ово трезво саборско вече дана, 24. августа, пред тамницема најбољих дуваачких орkestара из Србије које је отворено, поздрављајући пријатеље из браћиних општина, све учеснике програму и посетиоце, Љубини Константиновић, председник Скупштине дуваачке општине, посебно на поздрављајући да је овај сабор у знаку обележавања 45. годишњине од почетка устанка против окупатора. Учесницима је надметале 20 орkestара, које су најављивали Наташа Јаниновић и Сесте Буваковић, Светозара Лазовића из Зелене Росице (код Пожеге), Гвоздени Росица из Ригиу, Нанија Арђиновића из Златуца, Радојка Витеговића из Тубића, Слободана Салијевића из Прекоската, Милана Јовановића из Сиринога, Сафе та Ибрахимовића Сребна из Бивоља, Бобана Марковића из Владичиног Хаћа, Милована Бабића из Краваца (за прву трубу такође се Милеја Милан, Милована Петровића из Дубоког, Дурмица Салиновића из Сурајулице, Милона Перинића из Горачића, Фејата Сејдића из Бојника (за прву трубу такође се Зоран Сејдић), Јовица Остојића из Злакуце, Јовица Адаревића из Павловића, Зорана Шуварића из Злакуце (кандидат за прву трубу — Милун Јелдовић), Божидара Арђиновића из Врњаче, Екрема Мамаутовића из Врњаче (кандидат за прву трубу — Ненад Мамутовић), Екрема Сејдића из Брањске Ваље, Љубине Станковића из Прелеђана. Сви су свирали мариш, мелодију песме и коло.

При додели најбољих признања стручни жири и део публике поделили су се. Жири је одлучио да „Прва труба Драгачева“ припадје Ненад Мамаутовићу. Оз нашоје стопа чуло се: „Рођен је још један велики трубац!“ Део посетилаца мислио је другачије. Иначе, Мамаутовића је трубом, а најбољом оркестар — Светозара Лазовића победом наградио. Изгустројана Политика“. Жири пу-

блице прогласио је Слободана Салијевића за најбољег првијењег трубаца, на му је припала „златна труба“ „Вечерњих новости“. Награда „Зачасног гласа“, као најбољом трубацу, добио је Драган Остојић из оркестра Фејата Сејдића. Награда „Професор

Слободан Салијевић

се радење Миодраг Васиљевић, за најбољег музичарског припадце је оркестру Бојника Остојића. По ошци стручног жирија, други најбољом трубаца био је Бобан Марковић, а трети — Милун Перинић. Друго место међу оркестрима освојио је састав Слободана Салијевића, а треће — Дурмица Салиновића. За најбољег тенористу прогласио је Ана Мамаутовић из Павловића, а најбоље басисту — Јовина Салиновић из Сурајулице. Најбоље је коло одиграо оркестар Милована Бабића, мелодију народне песме — оркестар Бојника Остојића, а корачницу — оркестар Милована Бабића.

После доделе награда, на позорници су се направило, поново, сви трубаца. Уз пуцају прагнја, свирали су, поздрављајући на нове саборске мелодије песме „Друже Тито, ми Тит се кунемо“. Представили се и гости из сестре Струна код Кинца — чланови фолклорне дружине „Троче-

Ва“. Уз њих и чланови КУД „Радина Новаковић“ из Гуче са оркестром Гвоздени Росица.

Саборска је настављена ушњима Гуче.

Иначе, 26. Драгачевски сабор трајао је три дана. Био је, ушњима, празник народне културе. Отворен је 22. августа трубацама ранорангачким здравинама, али и изложбом „Здравинаме под кумама браћинама добом“, коју је приредио Народни музеј из Чака. Драгачевска здарица жена Рајка Борзић“ понудила је посетиоцима изложбу остарјана ткала. Бројне су биле и личне изложбе. Своје пројекте поновили су и чланови Занатске здарице „Драгачева Одржана је и изложба скупштине Друштва за заштиту и очување лепота Гуче и околине. Јавно су приказане нове књиге о Драгачеву („Народна музика Драгачева“ Драгомира Денића и „Драгачевски епитири“ Нике „Николе Стојића“).

Други саборски дан почео је трубацама бушњином и здравинама саборца, а настављено музичким надметанима. Лепота је брањена деу потом народном свирањима на посебној приредби. Музичари су оркестри Бојика Остојића, Слободана Салијевића, Светозара Лазовића и Фејата Сејдића. Стихови су казивали Момчило Телић из Гауча, Милану Буваковић из Чајетина, Овда Јовановић из Пранава, Милејке Маричић из Смиљева, Тота Делић из Сото Бање и Јован Пајовић из Каоце. Чуле су се песме Драгине Петерића. Лепоте народне свирања, песме и игре поновили су мучка певачка група из Рогаче, фолклорна и мушка певачка група „Трочења“ код Кинца, женска певачка група из Шљивина код Чајетине, фолклорна група из Телића у Лемчу, женска певачка група из Дучаловића. Уво делорица група из Жиге Дубровачке и женска певачка група из Дљина.

Приредаба „Друже Тито, ми Тит се кунемо“ да је још једном потврдила слаоборска програмска одредења Драгачевског сабора трубаца. Јерка Државеновић, Борје Ненадовић и Сеста Вуковић казивали су текст Милене Мамаутовић. Ушњима 45. годишњине устанка против окупатора. Стиховима се одређено трубацама савеза. Ушњима су певачи и играчи из околине Кинца, из Дучаловића и Рогаче. Наравно, и најбољом трубацама савеза. Са оркестром Фејата Сејдића и певач Лео Мартини. Све је било достојанствено, и наметљиво, мајски топло — како је настављано и саборска од здарица до најредног урвана.

Трећи саборски дан најављен је, како и дожикује: саборском трубацама бушњином за оне који су на ивичинак отишли у свитање. Импресијана је била и саборска изложба (трубаца, певачка и играчка), здарица импровизацијом стале драгачевске свирачке, које су пуцалине Гуче, поткапу знаменем на заборавање објаве, приказали аматери из Виче. Тако — све до завршне саборске приредбе „Са Ошваром и Кабларом“ тамкинема најбољих трубацама орkestара који су одабрани на предтакмицама у Врњачи, на Златибору и Доњем Дубу.

Оркестар Светозара Лазовића

Да та нема, Драгачевски сабор није требало измислити, кажу посетиоци, народног свирања. А било их је у ова три дана, у Гучи, преко 100.000. Осетали су оно

у самој Гучи, морам да признам — ово је ишито јединствено, нетипично. Освојен сам, остajem састав саборски посетилац, саборци!“

И Мартин потврђује ствару

Стручни жири

ито и Лео Мартин изјављују: „Део свега што сам доживео на саборци, где су се надметали трубаца, и

истину: ко лепом добе на Драгачевски сабор, доћи не на све партиде. —

Р. М. МАРИНКОВИЋ

ПОКАЈА ЂЕ

VI аео,

Ипак теби, што ја теби до Прлуше нисам

Огвори ми земљу по Камену вратам ти се чудим

по хрчанем снаве и путеве.

Опоруке нека

загребане мажда неком:

— Не тумарај светом лека ради присвојена до те вечи дуга

протворотвор уколото тржици

не дозволи Сотони ређура

зачети јој поздраве и уста

проверавај до стогину пушта

ишта је било ветућу полета

Светом тором мангину да нисам

аз се Раде отрже бејаја

дохвати се дете Хумалаја

за њим оде у просторе нове

црна риза преко крова света —

А те луталице,

одмаши их река додом

ушми сваки извор не ушпу

ошменима зодом

и ту жељу односи са собом

да је преко вреса поврате и

оком.

И како по Христу падане

и бољане за

те рече,

и запаса Марко

у деи суботни

четверти и петим слобом,

промене нема

ида се време мења;

ида извор се оазда неочкаше

неки

допре ли суза неко, луталице,

до извора

они је узтрпане

они себи икад ништа не узкрете!

Милоје Радичевић

Оркестар Екрема Мамаутовића

Песма бунта и пркоса

Јеване борбених, бунтарских и ратничких песама обдарио је, устанике 1941. године, у партизанским борбама, јавна остваривања у Чачанском НОП одреду Драгана Митровића "борба" и песмама о истаници и преливима борби за слободу социјалној једнакости, о комунистичкој партији Југославије као предвођици устанка и социјалистичке револуције. Није изостајало певанье "Интернационала", "Ни песма; "Првен је Исток и Запад" и "Палаз" силно и неправдо!" Али, певани су и нови сти-

Домаћали су: "Имамо, мило нама, мушко партизана", "Чете су имале своје хорове. Певало се најчешће самотку, вишњетасло, импровизовано, "по стиху", "уglas", "на предлет", али увек са жељом да се што лепше отпева. Певало се за хармонику и тамбурању, поштеде за трубу (Драгачевића), ребе за труле. Певане су песме о палим друговима, са одлучним позовом да наставаке борбе. Тако је било посебно побије др Момчила Катанџића, лекара Чачанског НОП одре

Гуча: Споменник Драгачевцима палим у НОР у

хови, са мелодијама, који су настајали спонтано, у преливима борби, под отпорима и застанима. Крутна песничка реч и понесена мелодија морално су јачале борце. Чини се да је задимљеник именован стих песама из устаначког периода садржао у стиховима: "Друже Гучи прими наске у редове партизанске".

"Чуло се да: "Драгане Милошевића ни смо погину, За слободу народа бијемо бој..."

Драгачевци су певали, пунили срцем, нише песама, Поминjali су све партизанске:

"Са Јеване иша зове драгачевско говоре: "Никоје се са свих страна у редове партизана..."

Поминjali су Сређоја Маркићевина, капетана друге класе, командира партизанске чете из Пископаца:

"Мо не мали иди урети, нем" се јави "оравина чин"

Поминjali су Богана Клапелана, бранитеља и члана КПЈ из Босанске крајине, ко младира Драгачевца, бореца у Драгачевском батаљону Чачанског НОП одреда:

"Јој Јеване прои испале "Драгане Милошевића ни смо погину, Капелан је тузи хомо, партизанску му војско, Ма Јеване са чедо пролази, са Јеване пише долази."

Одлазили на краљевачки фронт, почетком августа 1941. године, борци Таманског и Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда певали су:

"Са Јеване иша зове слободу тамо до борина", "Гласило се гучено грозо младице слободара: "Чевени смо млади партизани, ни смоно свој родни крај"

Такојни су се гласили стиховима препуним наде: "Писница је капаза, Шумојера гласава, Шумојера, иша дика, биће рублином"

Откуз нам и тебе натоварише на врат ...

Уочи петомејских избора 1933. године суспенди су се на необичан начин чачански комунисти и Чедовић Чедо Васовић. Иако се практично нису ни видели, "суестр" се, ипак, догодио — накарало, у првом а младице је избувну драж и боју за младе комунисте и симпатизере Партије, Васовић, као би га суспенди ни је на неки начин већ био близак; био је то "ојнај друг из нуше".

А за младе, оне који у тек ступили или се спремају оидла још онеквали да ступе на триновну стажу Партије, Чедо Васовић је био старији. У свом седмогодишњем партијском стажу он је већ био просленик (секретар) партијске Веште, затимени, Специјалне полиције и Але Нитанјине; био онај који се срео ови у ови са злогласним Вукојинићем и одробио за три године у сремској кавациони кући (око близак). Као осамнаестогодишњи младић отишао је тихо и незалазно кроз јужна зана. Након 13 година враћао се тек 1935. у родно село, у Граб, на бресте Митровићу и партијски жандарма. Пратују му је обезбедила државна, Краљевина Југославија, на основу Закона о заштити државе.

— Наравно, сећа се Милодр Кумановић — Гиле — о том тада ништа нисам знао. Као симпатизера Партије ухватили су ме са већом групом чачанских комуниста и симпатизера пред петомејске изборе. Требао је онемогућити комунисте и опозивати њих изборима, да су младице имале пуног ратничког ситуацију им је отеклаво јунаци утледи који је др Драгана Митровићу чедовић у народу, па су и због тога испозвали верову и бити склони губавици и одлучени уочи самих избора, 4. маја, пуштени сам из затвора и тада се одбраћувао да је јунаци кути затвора био у исто време затворен и Чедо Васовић. Они који су са њим слободу уочи Драгачевцима чедовић су причали о ономе што се у шпиту збило.

Одједном је, причали су, у затвору настало комешанье. Притијали смо се и напредујемо прислушњивима. Ивичени смо ушљивима. Ивичени смо се даље догодили. Јауци из затвора постојали су све јачи.

Изнавела их је све највише сторица јаву и палишопу. Кукао је Чедо из свет гласа. Био је смењено и стра на, ушљива, раслазали по до веба се чује, а нико та не дира. Нисмо ни запалили да је престало батњиње у затвору. Врота шупу, су се налаго отворила и на улазу су се појавили полицијски писар Авновић и један агент из Винограда. Застали су на вратима, раслазали по шупу и загледали се у Чедо:

— Зашто кукаш! — Кукам што чуцете он лауде тамо.

— Што се те тебе тине, и због чега си овде?

— Пуштен сам из Митровице по надлежној трогодишњој робији и треба да ме спроведу у Гучу у најзелство.

У разговору се заједљиво убањо полицијски писар:

— Што држиш руке у шевоницама кад разговара са изследником?

Чедо се загледао у писара: — Не, ја имам је извадио, господине писару, не знам шта ти бих с њима учинио.

Иследник се оклевао и пошва: ишче. Некако преко рамених је добио:

— Откуз нам и тебе натоварише на врат!

● Записи

Трубач и јеличко вино

Послератни развој друштва утицао је да дође до промене привредне структуре на ширем плану па и у оквиру пољопривредне производње. Тако је и у области пољопривреде на подручју Драгачева дошло до великих структуралних промена. Одмах после рата није било ни јеличог трговца. Располагали се са 948 мултура и 776 рална. Обрада земље се вршила на примитиван начин. Користила се само стојна заплата. Постепено у драгачевцу се све више су стизала нова средства за рад, тако да су механизација и лавајни механизми почели да се примењују у пољопривредној производњи. Ратарска и виногледарска производња све више су уступили место савременој производњи кромпира и житарица и развоју модерног интензивног земљораста. Пољопривредне делатности се тражило веће учешће јеличог ралз све више су напуштале услед недостатка делне снаге на селу и других економских разлога. Међу овим напуштеним делатностима био је и виногледарство.

Драгачевци су били својевремено познати виногледари и произвођачи јеличког вина. Ово вино се произвођало од грожда узгајаног на обронцима планине Јелице и подножја Овчара. Био је познат виногледарски рејон, на коме се гајила винограда, претежно се у дужини скоро до 50 километара, а у ширини од око 10 км. Надморска висина овог земљишта била је око 200 метара. Најбо земље од 15 до 45 степену, што је било веома добро за успелије гајење винске лозе. Састав земљишта био је веома појодан; песковито, арена висуваца, отворено жуто боје, са учешћем креча од 20 до 35 одсто. На овим просторима гајене су домаће сорте грожда, од којих су 90 одсто биле винске, а 10 одсто стопне. Од винских сорти грожда најзбо је највише "дрочуна" (70 одсто) и "дишка" (око 15 одсто), остало су биле друге мање познате сорте. Од стопних сорти грожда гајила се "Афис — Али" (80 одсто) и "Хамбург" (20 одсто).

Касице, док је Чедо Васовић вољом државе боравио у заточињу, срећи смо се доста пута — вели Милодр Кумановић. — Одлази сам код њега и у Кулиновачко погледе је он практично био отворено мезу врсту партијске школе за партијске почетнике и симпатизере.

(Одломци из реферала на)

Милосе Шпанетић

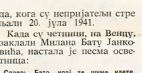
Некад се много више саборисало с јеличким вином. Сабори не могу без вина.

Труба не може без тробуца и тробуца грожда. Ако буде више тробуца, биће више труба. Трубаџи се не даље чути као шупу јеличко вино. Драгачевски сабор треба да буде још познатији и по јеличком вино. Можда ће захтежи за даље прозоре утицати до јеличко виногредарство поновно доживи ренесансу.

Изабове јеличког вина ће трубаџи и постојноу вратити слезику и снагу.

Др Ј. Дамшић

Витино равање у косту на Сабору

Кадије су овако певали о Ратку Митровићу, познатом комесару Чачанског НОП одреда:

"Ајо Чак, ајо Чак, ниш Беордр дама, За тебе бој, за тебе бој и свој живот дама, Ајо Ратко, ајо Ратко, узинуло шаће, тебе Чак, тебе Чак заборавај" "наше".

Певало се, остветници, и после погитије браће Главојини из Горчанина:

"Ој Јеване, мило право, Мис није си свак главојина, Мис није си свак главојина" — сва три брата Главојина ...

Музничко Драгачево Јованевић савиши је у праву какав: "Певане слободарских, револуционарних, борбених и народних песама будило је у сваком борцу јунашину и револуционарну узвишавна осећања: патриотизма, храбрости, лепоте, љубави, држљивости, правдољубивости, слободарства, јеличакости, радничности, скромности, веститости, истинољубивости и заједничности, са свим пенања одушевљења знаке пре познатицама ДОБРОДУЖНОСТИ-најузвишеније човјекске врлине".

Бугарска и слободарска реч и херојски интонирана, јеличка биле су снажно мобилизаторско оружје ослободилачке борбе и народне социјалистичке револуције. Појавиле су у јурине, храбрости, соконице.

(Одломци из реферала)

Радосав М. МАРИНКОВИЋ

Легенде из Таковског краја

МАЦАРИ — ШЕВАРИЦЕ

У селу Такову један брег су некада називали: Мацари.

Прича се да је на њему било мацарско гробље из времена када су они ратовали против Турака. До скоро се на том брегу могло видети пуно необрадених надгробних каменова. На њима није било никаквих записа нити неких знакова.

Брег је данас обрастао шумом — шеваром, па је добио назив: Шеварице.

Казивач:
Драган ПАШИЋ (1944 — ...)
ТАКОВО

НИКОЛИЊИ И ИЛИЊИ

У време сеобе под Арсенијем Чарнојевићем доде у таковски крај неки Милован Миловановић. Настани се у Ситовићима. Са собом је довео и два сина: Николу и Илију. Лето их је похитало од њих пород добио. У неко време после тога Никוליћи потомци се стално презивати — Никוליћи а Илијини — Илићи. До данас се нису раздрмали. И сада живе у слози и љубави као највећи род. Међусобно се не жене и не уојају. Славе Стевандан.

Казивач:
Обрад НИКОЛИЋ (1911 — ...)
СИНОШЕВИЋИ

КИКИ Б

На Великој њиви Обрада Николића, која је уз саму речницу Лесковцу, налази се једно место које називају — Кики. Не оре се и не сеје. На њему се и данас виде темељи неких зграда. Нико у селу не зна шта је ту било.

Казивач:
Обрад НИКОЛИЋ (1911 — ...)
СИНОШЕВИЋИ

ОРАЕВАЦ

Једно брдо у Праванима, близу Брезака, називају Орлевац.

По предању на њему је Орлеовић Павле, пред полазак у бој на Косово, причешћивао своју војску. До скоро је ту био и један овећи камен са кога је Орлеовић Павле надгледао шта му се у војсци ради. Тога камена више нема, али брдо, у знак сећања на Орлеовића Павла и његову војску, називаје: Орлевац.

Казивач:
Мирослав ЧУТОВИЋ (1931 — ...)
ПРАЂАНИ

ЛЕПА ВОДА

Некада се на Младу недељу шило на брдо Поглед. Тало постоји извор који су, још давно, 'ајдуци закопали. Веровало се да му је вода лековита. Пили су је и здрави и болесни. Њоме су умивали и плућну дну. Крај извора се невало, свирало и играло. Неко је за вођу рекао Лепа вода.

Тако је и данас зову. На њу вине нико не долази.

Казивач:
Мирослав ЧУТОВИЋ (1931 — ...)
ПРАЂАНИ

ЈЕДВА ЧЕКАМ НЕДЕЉУ

Ој субото, мој најдужи дане,
једва чекам да недеља сване,
да мој миле дође мељ' чобане.
„Дови, миле, бићу код оваца,
без чобанке нема пољубаца;
дови, миле, у недељу младу,
чекаћу те у литовом 'ладу.“

Казивач:
Љубица ДУКАНАЦ (1933 —)
ВУЧКОВИЦА

ЗЕЛЕН ОРА У ГОРИ

Зелен ора' у гори
комицај ми говори:
„Комицајце, луче бело,
'ај да се узмемо?"
„Мој комицај, моја туго,
шта си чеко' тако дуго;
ја завољем момче друго.“

Казивач:
Љубица ДУКАНАЦ (1933 —)
ВУЧКОВИЦА

МОЖДА МИЛЕ БОЛУЈЕ

О мој миле, нигде се не чујени,
можда, јадан, јектику болујени,
Од болести највише се лека,
од љубави никад ни до века.
Ој љубави, ој јектику сува,
ко вас не зна треба да се чува.

Казивач:
Љубица ДУКАНАЦ (1933 —)
ВУЧКОВИЦА

ДУШМАНИМА УПАЛИВУ СВЕЂУ

О мој дрази, цвестићу из лоре,
на све стране о нама говоре;
фала богу — ништа нам не могу.
Душманима упалићу свећу
с тобом, драги, свадити се нећу.
Казивач:
Љубица ДУКАНАЦ (1933 —)
ВУЧКОВИЦА

ШИМИ МИЛЕ, ШИМИ СЕ ОБУКО

Ударила ждрака са сокака
са милов' шими онака;
шими миле, шими се обуко
шајкачићу на чело науко.
Казивач:
Лунан МИРКОВИЋ (1923 —)
ВИЧА

СЕБАШ ЛИ СЕ КАД СМО БИЛИ МЛАДИ

Сећаш ли се кад смо млади били
како смо се, миле, проводили;
О љубави све смо говорили.
Па ни данас, живота ми мога,
не можемо једно без другог.
Наша љубав трајаће до гроба.

Казивач:
Љубица ДУКАНАЦ (1933 —)
ВУЧКОВИЦА

ДРАГАЧЕВО МОЈЕ СЕЛО РАВНО

Драгачево, моје село равно,
кад си равно, што си водоплавно?
У теби су све лене девојке
које плету чаране за момке.
Казивач:
Радош ЈОВАНОВИЋ (1936 —)
ВУЧКОВИЦА

ЗЛАУДА НАШЕ ГЛЕДАЊЕ

Залуд наше жеље и гледање
кад смо 'вако дочекали станице,
Да л' је, лале, судбина од бога
да жицимо једно без другог,
— јај крај Саве, а ти крај Мораве,

ОЈ ЧЕМЕРНО ЗЕЛЕНО

„Ој Чемерно, зелена миадо,
што ти трава зелена полегла?"
„Синоћ су ме прегазиле овице,
синоћ овице, а јутрос девојке.“
Казивач:
Радош ЈОВАНОВИЋ (1936 —)
ВУЧКОВИЦА

да се наше очи заборава?
Казивач:
Душан МИРКОВИЋ (1923 —)
ВИЧА

ЛИКОВНИ
ПРИЛОЗИ У ЛИСТУ:
СКУЛПТУРЕ:
Нива Никола Стојић
ЦРТЕЖИ:
Мирко Ковачевић

СТВАРАЛАШТВО

З Д Р А В И Ц А

Послушајте, драги моји,
и ко себи, и ко стоји,
уи хете ми дозвољити,
ја ћу мало говорити.
Обичај је од старина
да се каже нешто свима.
Нисам нијо на с' опши,
већ сам' вако научно
још када сам млаван био.
Подижем ову чашицу
да наздравим здравицу.
Ој ракнице, шљивовице,
ти велика мученице,
која си се дуго некла
и кроз лулу танко текла.
Мој је отац тебе нијо
на и мене научно:
„Поти, сине, једну - данице
то шкодљиво никад

није.”
Пијо сам по једну - данице
на закључик: мало ми је.
Сад не слушам свога оца
омиче ми тума боца.
Ој ракнице, ја те волим,
уз тебе се богу молим:
„Дај ми, боже, здравља,
памети и пара;
родну годину,
широкую подицу,
пун тор оваца,
и кесу новца.
Сачувај ме, боже,
шта све бити може:
неувиене беде,
удаваче седе,
кравч лонца,
кратка покронца,
бућавае проје,
олакаве чорбе,
трула моста,
кучке жуће,
неуредна госта,
мотике тупе,
суволомне косе,
траве без росе,
кратки гаћа,
дугачки' котрива,
тијесни' сокака,
нијани' момака,
женте бекрије,
што ништа не крије.
Могао би' уз чашу док
сване,
али једном мора да се
стане.

Јес, тако ми грабаво
грања,
грабиле се жене око
мене!

Живели!
Казивач:
Душан Марковић (1923. -)
В И Ч А

ЦРКВИНА

У Такову, на имању Милисав Петровића,
постоји бржељњак који зову: Црквине.
Говоре да је ту некада, у стари времена,
била црква. А каква и чија — не зна се.
Кажу да су је Турци спалили и разрушили.
И данас се на том брегу могу наћи темељи
цркве. Ако се на сред ноћа луне ногом:
одјекује.

Казивач:
Обрад НИКОЛИЋ (1911 — ...)
С И Н О Ш Е В И Ћ И

А Ј Д У Ч К А В О Д А

Испод броа Црни врх у Прањанима на-
лази се извор хладне питке воде. Кажу да су
га, у камени зелењку, ископали неки ајдучи
који су се туа крили од Турака. Тада се
око извора простирала велика густа шума у
коју Турци нису смели залазити.

Шуму је народ искриво, али извор није
дирао.
Ради упомене на ајдучке назваше га:
'Ајдучка вода.

Казивач:
Мирслав Чуговић (1931 — ...)
П Р А Ђ А Н И

МИЉИНА ВОДА

Најбољи извор хладне питке воде у Си-
ношевићима налази се у Ђилињама — у Кру-
шеву. Не памти се ко га је први закопао.
На њега су од давине сараћали уморни
путници и намерици.

Прича се да је, у време Турака, на њега
била дошла и Лепа Миља. Таман је напунила
буџе, кад на извор бануше турски коњици.
Обеси Турци напуњу се воде, разбију буџе,
обесчасте девојку и оду даље.

Оспрашана Миља дуго је и горко пла-
кала крај извора. Купи, у село, није могла
од стица. Када је пала ноћ, она скине појас
и обеси се о грабову грану изнад извора.
Срамоту није могла да преживи.

Народ извор назва: Миљина вода. Илћи
се и данас њиме служе.

Казивач:
Обрад НИКОЛИЋ (1911 — ...)
С И Н О Ш Е В И Ћ И

КНЕЗ И ТАКОВСКИ ИЗВОРИ

Када је кнез Александар Обреновић први
пут дошао на летовање у Таково, понудио
су му воду са три извора: Рида, Обрадовића
и Миљине воде.

— Зашто сте ми донели воду са три
извора, зар ви не знате која је најбоља? —
упита их кнез.

— За нас су све исте, рекосе Таковци, а
ти, светли кнеже, одлучи коју ћемо ти за
није доносити.

Кнез оти од све три воде, на рече:
— Пићу ову са Обрадовића извора.
Ту је воду нио тада и увек када је у
Таково долазио.

Казивач:
Обрад НИКОЛИЋ (1911 — ...)
С И Н О Ш Е В И Ћ И

РАЂЕНА ЦРКВА

Пред полазак у бој за ослобовење Ча-
чка, у друму српском устанку, Милош Обре-
новић је сакупио војску пред црквом бр-
наром у Такову. Када се војска сакупила,
ооављено је причеише. Онда су наложили
вагте, поред којих је војска и закончила.

Таман су устаници постојали, када их про-
буду пунаш пушке. Сви се упутио погледаше.
Пуцао нико није. Једна пушка сама је ота-
ла. Није повредила никог од устаника.
Зрно је све промашило, али је погодило
брно изнад уласка у цркву. Устаници су се
упнемирили. До зоре више нико није за-
пиао.

Сутрадан су погукли Турке и ослободи-
ли Чацк. Све се добро завршило, али се и
данас о томе прича. У греди изнад врата
цркве показују једну рупу за коју кажу да је
од зрна устаничке пушке.

Казивач:
Обрад НИКОЛИЋ (1911 — ...)
С И Н О Ш Е В И Ћ И

ТУРСКО БЛАГО

Прича се да је у Љевари, на имању Љу-
бине Весковића, било закопано грдно турско
благо. Мнози су га тражили, али без
успеха. Љубинио имање било је прекосано
до зађе стоне. И то све ноћу када нико не
види.

Таман се у то почело сумњати, кад једне
вечери у Весковиће бануше неки Турци. Ту
кочицише и зором одоше даље.

Када су Весковићи устали и погледали,
остали су зачувени: на сред ливаде видеше
ископану обуку руну. Одмах им је било јасно
да Турци те ноћи нису спавали. Они су,
записима које су носили, ископали руну, по-
купили благо и отишали.

Казивач:
Обрад НИКОЛИЋ (1911 — ...)
С И Н О Ш Е В И Ћ И

Ј Е Л И Н О Б Р А О

У Прањанима једно брдо називају: Је-
лино брдо.

Прича се да су се на њему, у неко ста-
ро доба, укристили двоји саватои. Како се
веровало да то младецима доноси несрећу,
а нико се није хтео склонити са пута, они
зметну кавгу. Изгинули су готово сви. По-
ште и једна млава: лепа Јелна.

На то месту преживели покопаше изги-
нуле. Па и лепу Јелу.

По несрећној Јели брдо назваше: Јелино
брдо. Како га назваше тада, тако га зову и
данас.

Некада је било толо, а сада је пошумље-
но боровином.

Обрад ВАСИЉЕВИЋ (1934 — ...)
Казивач:
П Р А Ђ А Н И

Забелешно: Ниска Никола Стојић

Приђи ближе, мили читатељу

1844 Месеца 30 Априла
Овде су кости раба Божија Луке Становића које нам аманет, оставио да за воде укупамо сотице е поставио
Трешњевица — Полеодице

Овде почива раб божи ВЕСЕ-
ЛИН
Ја сам рођен 1837. Год: од отаца
Николе Лукчића кмета трешњевацког
и матере Станоике
А Ја дадо дуњу Богу на истињу
1-ог Авг: 1859 г.

В: А: за жалост оцу
Трешњевица — Полеодице

п е т р и ј а кћи Николе Лукчића
болова 4 месеца
Овде почива Раба Божија ПЕ-
ТРИЈА кћер Николе Лукчића и Ма-
тере Станоике. Поживи 18. Г: 27.
Августа 1873. Г:

Ови спомен подигоме њени Ро-
дитељи
Трешњевица — Полеодице

Овде почива раб Б. ШЕПАН
николић Жител Трешњевацки по-
живи 20 Г. А Умре 12 марта 1853 Г.
Писање плат. Никола Лукчић
Трешњевица — Полеодице

Овде почива раб божи ВУЧИЋ
Становић Полеодица жител треш-
њевацки поживи 65. Г. преставио
13 Јануара: 1861. Г.

Оваи спомен: подижему син Его
Ноксим
Трешњевица — Полеодице

Овде почива Раб Боже: Милован
грудничк ж: села Трешњевице по-
живи 27. Г. а умре 7. Марта 1855. Г.
Г.

Оваи крц удари нована мужу
с милом малолетном децом
Трешњевица — Полеодице

Овде Почива раб: божи: Милан
Вукосављевић жител и Маистор
трешњевацки поживи: 19: г:
А умре 9: маја 1856: Г:

Трешњевица — Полеодице

Овде почива Раб Божи ГРУНИЦА
петров: полеодица из Црешњевице
поживи 80 Г: и умре 12 Септембра
1862. Г.

Крст оваи подигошему унуци
Его Алекса Вилман и Дамјан Па-
волови из Раделова
Трешњевица — Полеодице

Овде почива раб божи И А И Ј А
Петровић полеодица из Трешњевице
поживи 86. Г: умро 5. Декембра
1873.

Ови Крц подижему унук Паун
Трешњевица — Полеодице

Овде почива раб божи Иван Ми-
ливошевић писар обштине Мирос:
поживи 32. Г: умро 7. немра 1 877.
Г.

Ови билеж подигоме браћа Его:
Трешњевица — Полеодице

Овде у овом мрачном гробу по-
чива сарањено тијело Ј А Њ Е кће-
ри Панга Полеодице из Трешњевице
тежак орачањевског поживела 16.
Год. а умрла 13-г јануара 1882.
год.

Бог да јој дуњу прости
Оваи спомен подигоме отац и
Брат Борбе
Трешњевица — Полеодице

Спомен МИЛИГА Полеодице
из Трешњевице Војника Х-ог ка-
дровачког пука који поживи 23
год. а поибде на Космају Борехи
се са аустријанском Војском за
своју отаџбину 15. септембра 1915.
Г.

и брата му МИКАИЛА војника
Х-г кадровачког пука који поживи
22 год. а умро од тифуза 15. феб.
1915. у Приштини

Спомен им сподигоме на очин-
ском гробу КОСТИНОМ мајка Ста-
на сестра Крстина и зет Павле
Вокровић

Трешњевица — Полеодице

Ово је Споменик за очиту
успомену Ж Г Т В А М А нестални
повешани, потопљени и познати
лиг знањиг и незнањиг

Бог да им дуњу прости и сла-
ва им

Овај Споменик подигоме на
градини овог села Зеокс и Тијана
у 1915. године.

Писа: Тих. Д. Т.
Зеок — Милојевића брдо

Овај споменник показује упоко-
јеног СРЕБКА Милојевић из Зе-
ока, бивши каплар Митраљеског
одељења 10. пука 1. поз. која у
рату прот. Аустрије храбро борехи
се поину на положају Зеокс код
Београда 5. IX 1915. год. у 24 год-
живота

Слава му
Споменик му подижеу браћа
Алекса и Данило
Зеокс — Милојевића брдо

Овај споменик показује име
И В А Н Кулашевић из Тијана, бив-
ши храбри војник 2. чете 1 бата-
љона 12 менаџијског пука 1 позива
Крушевачки резервни трупа,
младић који се у рату против
Аустријанаца зароби у Косово-По-
љу

Таму у ронстоу умро и сахра-
њен у варош Сегедину 15 октом.
1916. Г. у 21. в. младости

Бог да му дуњу прости
Спомен му подигоме браћа Аксе
нгије, Анделко и мати Јека сино-
вац Спасоје и сна Челка
Крај пута Тијање — Зеокс

Овде Почива Раб Божи НОВИ-
ЦА Матијашевић. Кои Поживи 60
Г. А Умре 13 Марта 1882. Г:

Споменуга његов синовац ИЛИ-
ЈА

Бераћ

РААОШ ПОЛЕДИНА из Трешње-
вице Војник сталног кадра који је
тешико рањен и на жалост својих
умро је 1916. Г. у Француској Бо-
љници, који славно положи свој
млади живот за добро своје Отаџ-
бине и Ослобођење Срп. народа
борехи се херојски, слава му

Спомен овај Сподигоме мау Ожа
лошинеи Отац ИЛИЈА и мати Ру-
жичица
Трешњевица — Полеодице

Овде почива раба Божија ПЕ-
ТРИЈА кћер петра Јоловића и ма-
тере Стоике из села Лисе: и овде
Стоика Петрију од 14. година сво-
ме ујаку Николи Лукчићу Кмету
Црешњевицком да му буде менте
кћери своје: поживи Петрија код
Николе 4. Г: и испросио 18. Авгу-
ста 1864. Г: за Илију Вуловића, у
то село одведе се Петрија 9. Јану-
ара 1864. Г. те болова у свом добу
од Светог Сретена и доведе е бо-
љена Станоика супругу Николића
код поочина Николе и ту код сво-
га поочина менте роба Петрија
преставио е вичност 6. фебруара
исте године.

Бог да иој дуњу прости
Споменик оваи уради Никола
Петрији као својој ћери за негу
вечну послушности со своим синовима
ма Јанка и Борба

Трешњевица — Полеодице
Зачисао: Ника - Никола СТОЈИЋ